

Flistad kyrka

Besiktning av kalkmåleri 2014-02-26
Gunnar Nordanskog & Eva Ringborg

Bild 1: Kristus och Longinus på norra långhusväggen. 1350-tal (foto: Göran Billeson)

Sammanfattning och åtgärdsbehov

Sprickbildning

Valvet i tornkammaren (orgelvåningen) har omfattande sprickbildning med bomputs och öppna sprickor. Lagningar från framtagningen 1983 har bitvis fallit bort.

Åtgärd: Akut behov att laga öppna sprickor och fästa de allvarligaste bompartierna, bör genomföras senast 2016.

I putsen i långhusets valvkappor finns sprickbildning, som dock förefaller vara stabil.

Klimat

Klimatet i kyrkan förefaller vara bra, trots att valven och valvsvicklarna är täckta av mineralullsmattor. Styrsystemet från ROWS bedöms fungera väl.

Nedsmutsning

Kyrkan ger ett ljust och fint intryck. Valmåleriet är något smutsigt, men det finns ingen anledning att genomföra en rengöring, vilket skulle innebära onödigt slitage på måleriet. Vid kalkmåleriinventeringen år 2003, konstaterades att de dåvarande väggradiatorerna orsakade svärtning ovan radiatorerna. Nuvarande värmesystem med enbart bänkvärmare i långhuset installerades 2011, och fungerar av allt att döma bra, utan att orsaka svärtning. Dock har lampetterna på långhusväggarna sotat vägghputsen. Lampetten på södra väggen lutar mot väggen, varför sotningen är värre där än på andra ställen. De värsta sotstråken avlägsnades vid besiktningstillfället.

Åtgärd: justera lampetterna så att de ej lutar mot väggen. Använd endast ljus av 100 % stearin.

Bild 2: Högben, stödben ochnockås i den romanska takstolen från slutet av 1100-talet. Vy mot väster.

Beskrivning av kalkmåleriet

Absid

Kristus som världsdomare, omgiven av evangelisterna (fig. 3, 7).

I absidens valvbåge är målade sex medaljonger med kvinnliga helgon: S:ta Apollonia, S:ta Gertrud, S:ta NN, S:ta Barbara, S:ta Katarina; S:ta NN (fig. 8, 9, 10)

Valvbågen avslutas nedåt med målningar av två ansikten med åsneöron och tveskägg (fig. 11, 12).

Bild 3: absiden (foto: Göran Billeon)

Kor

Målade ribbvalv med blomornamentik (foto se ovan)

Valven

Valvens måleri är senmedeltida och dateras vanligen till år 1505. Enligt uppgift från 1700-talet fanns i vapenhuset följande inskrift: ”Till Jesu Kristi, vår Herre, jungfru Maria och S. Stefanus ära fullbordades valven år 1505, kyrkoherde Laurentius Ålensis, på S. Botolfs dag.” (Lindqvist 2007).

Östra travén: ribbdekorationer och bladslingar. I vardera väderstreck finns en gotisk bokstav målad: M, I, B, I (fig. 13, 14)

Västra travén: Avskiljs från östra travén med en gördelbåge med schackrutemönster och Tempelriddarkors längst ned (fig. 15).

Målade valvribbor och blomdekor (fig. 16).

Bild 4: interiör mot koret (foto: Göran Billeson)

Bild 5: interiör mot läktaren (foto: Göran Billeson)

Långhusväggarna

Östra travén, södra väggen: vapensköld, starkt retuscherad (fig. 17).

Östra travén, norra väggen: textband, del av (fig. 18).

Västra travén, norra väggen: Kristus och Longinus (ca 1350) (fig. 1, 19).

Västra travén, södra väggen: textband samt del av dekor (20).

Tornet

Tornkammaren (orgelvåningen) kupolvalv: måleri i två etapper. Det äldsta är fragment av fem rader med treklöverornamentik och slutstensmålningen i form av en ros (fig. 21), som till delar kan härstamma från 1100-talet (Peterson 2003). Dateringen kan dock ifrågasättas, då det är osäkert när denna tornvåning byggdes (Lindqvist 2007). Valvkappan domineras dock av senmedeltida måleri av fyra målade ribbor med blomornamentik (fig. 6, 22). Måleriet framtoggs av Sten Peterson 1982 och 2003.

Det äldre måleriet, raderna med treklöverblad, är ristade före målning. Slutstenen med rosmålning kan höra till detta äldre måleri. Över hela valvkappan samt delar av väggen är täta huggspår gjorda med ca 3 cm bred och ganska vass mejsel. Här och där över måleriet ligger ett gulaktigt skikt av kvarvarande färg eller möjligen mycket tunn puts. Petersons lagningar är grovkorniga och har bitvis fallit av. Kvarsittande rester av gomma pane.

Putsen i valvkappan är i dåligt skick med bom och öppna sprickor. På flera ställen riskerar putsen att falla. Akut åtgärd är att närmare granska Sten Petersons rapport samt ta fram ett åtgärdsprogram för konsolidering av putsen.

Bild 6: tornkammarens kupolvalv (foto: Göran Billeson)

Rapport sammanställd av Gunnar Nordanskog 2014-03-04
Granskad av Eva Ringborg

Källor

Lindqvist, Gunnar 2007: *Flistad kyrka*. Kyrkoberskrivning.

Peterson, Sten 1983: Konserveringsrapport Flistad kyrka. ATA Dnr 668/82

Peterson, Sten 2003: Kalkmåleriinventering, Linköpings stift.